EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.5.20.
COM(2020) 207 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tápértékjelölés további kifejezési és megjelenítési formáinak használatáról

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés ... 2
2. Előzmények ... 2
3. A csomagolás elülső oldalán alkalmazott tápértékjelölés uniós jogi kerete ... 4
3.1. További kifejezési és megjelenítési formák a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet alapján ... 4
3.2. A csomagolás elülső oldalán alkalmazott tápértékjelölés egyéb rendszerei ... 4
3.3. Tápanyagprofil-meghatározás ... 5
4. Uniós szinten bevezetett vagy kidolgozott, a jelöléseket csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek ... 5
4.1. A tápértékjelölést a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek különböző formái ... 5
4.2. A tagállamok és az Egyesült Királyság által jóváhagyott vagy jelenleg vizsgált, a jelöléseket a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek ... 6
4.3. Uniós magánvállalkozások által kidolgozott, a jelöléseket a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek ... 9
5. Nemzetközi helyzet ... 11
6. Fogyasztói érdeklődés, megértés és reakció, valamint az egészségre gyakorolt hatás ... 12
7. Az élelmiszer-vállalkozókra és a belső piacra gyakorolt hatás ... 16
8. Álláspontok és szempontok ... 19
8.1. Tanács, Európai Parlament és a Régiók Bizottsága ... 19
8.2. Az uniós tagállamok illetékes nemzeti hatóságainak szakértői ... 19
8.3. Érdekelt felek ... 20
8.4. Nemzetközi szervezetek ... 21
9. Következtetések ... 22

1. BEVEZETÉS

Ez a jelentés a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló 1169/2011/EU rendelet[1] 35. cikkének (5) bekezdésében a Bizottság számára előírt kötelezettség alapján készült. E rendelkezésnek megfelelően a Bizottságnak jelentést kell benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a tápértékjelölés további kifejezési és megjelenítési formáinak használatáról, a belső piacra gyakorolt hatásukról, valamint arról, hogy ajánlott-e ezeknek a kifejezési és megjelenítési formáknak a további harmonizációja. Ez a rendelkezés azt is kimondja, hogy a Bizottság a jelentéshez az idevágó uniós rendelkezések módosítására vonatkozó javaslatokat is csatolhat.

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet előírja, hogy 2016. decembertől az előre csomagolt élelmiszerek[2] nagy többségén tápértékjelölést kell feltüntetni, rendszerint a csomagolás hátulsó oldalán, hogy a fogyasztók megalapozott és egészségtudatos döntéseket hozhassanak. Ez a tápértékjelölés kiegészíthető azáltal, hogy a legfontosabb elemeit önkéntesen megismétlik a fő látómezőben (a csomagolás elülső oldalán) annak érdekében, hogy a fogyasztók az élelmiszerek megvásárlásakor első ránézésre láthassák a tápanyag-összetételre vonatkozó lényeges információkat. A megismétléshez a tápértékjelölésben szereplőkön (pl. szavak vagy számok) felül más kifejezési és/vagy megjelenítési formák (pl. grafikus formák vagy szimbólumok) is használhatók a csomagolás elülső oldalán („front of pack”, a továbbiakban: FOP).

A Bizottságot felkérték, hogy a tápértékjelölés további kifejezési és/vagy megjelenítési formáival kapcsolatban szerzett tapasztalatok alapján legkésőbb 2017. december 13-ig fogadjon el jelentést az említett kifejezési és megjelenítési formák használatáról és hatásáról. Tekintettel arra, hogy az elmúlt években kevés volt a tapasztalat e területen, és az utóbbi időben történtek bizonyos fejlemények nemzeti szinten, elhalasztották a jelentés elfogadásának időpontját, hogy az újabban bevezetett rendszerekkel kapcsolatos tapasztalatokat is fel lehessen használni. Ez a jelentés túllép a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet 35. cikkének hatályán (azaz a tápértékjelölésben megadott információkat megismétlő további kifejezési és/vagy megjelenítési formákon), és olyan rendszerekre is kiterjed, amelyek a csomagolás elülső oldalán az élelmiszerek teljes tápértékéről adnak tájékoztatást, mivel egy ilyen különbségtétel nem lenne helyénvaló a fogyasztók szempontjából.

A jelentés bemutatja az uniós szinten jelenleg alkalmazott vagy kidolgozás alatt álló, a tápértékjelölést a csomagolás elülső oldalán feltüntető legfontosabb rendszereket, valamint ismertet néhányat a nemzetközi szinten alkalmazott rendszerek közül. Foglalkozik ezenkívül a tápértékjelölést a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek (FOP-rendszerek) érthetőségével a fogyasztók szempontjából, valamint a hatékonyságával és hatásaival is. A jelentés a szakirodalom áttekintésére épül, továbbá a Közös Kutatóközpont által a témával kapcsolatban gyűjtött és elemzett adatokra, valamint a Bizottság által az illetékes nemzeti hatóságokkal és az érdekelt felekkel együtt folytatott széles körű konzultációra.

[1] Az Európai Parlament és Tanács 1169/2011/EU rendelete (2011. október 25.) a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról (HL L 304., 2011.11.22., 18. o.).

[2] A kötelező tápértékjelölés alól mentesülő élelmiszereket az 1169/2011/EU rendelet V. mellékletet sorolja fel.

2. ELŐZMÉNYEK

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendeletre 2008. januárban benyújtott bizottsági javaslat[3] értelmében az élelmiszer-vállalkozóknak kötelező feltüntetni az energia-, zsír-, telítettzsírsav-tartalomra, a szénhidrátokra, a cukor- és sótartalomra vonatkozó adatokat az előre csomagolt feldolgozott élelmiszerek elülső oldalán. Ezen túlmenően lehetőség van önkéntes nemzeti rendszerek kialakítására is, hogy ezeket a kötelező adatokat más megjelenítési formák (pl. grafikus formák) használatával is fel lehessen tüntetni.

A társjogalkotók úgy döntöttek, hogy megtartják a csomagolás elülső oldalán alkalmazott jelölés koncepcióját, de megszüntetik annak kötelező jellegét. Egyetértettek abban, hogy az összes uniós fogyasztó számára érthető és elfogadható FOP tápértékjelölési rendszer hiányában ezt a kérdést a tagállamokra és az élelmiszer-vállalkozókra kell bízni, hogy kidolgozzák a fogyasztóikhoz igazított saját rendszereiket, feltéve, hogy azok megfelelnek bizonyos követelményeknek. A döntésnek az volt a célja, hogy tapasztalatokat szerezzenek a tagállamokban működő különböző rendszerekkel kapcsolatban, hogy ezáltal a későbbiekben egy esetleges további harmonizációról megalapozottabb döntést tudjanak hozni. Ennek tükrében a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló, 2011-ben elfogadott rendelet előírta a Bizottság számára, hogy készítse el ezt a különböző rendszerek használatáról, hatásairól és a további harmonizáció célszerűségéről szóló jelentést.

A legtöbb uniós tagállamban egyre gyakoribb a túlsúly és az elhízás, és a táplálkozási kockázatokkal összefüggő betegségek okozta jelentős teher[4] miatt a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet elfogadása óta a hatóságok érdeklődése folyamatosan nő a FOP-tápértékjelölés iránt. A FOP-tápértékjelöléssel kapcsolatos politika jellemzően az alábbi kettős célt tűzte ki: (1) további információkat biztosítani a fogyasztóknak az egészséges élelmiszerek kiválasztásához, és (2) ösztönözni az élelmiszer-vállalkozókat, hogy tegyék egészségesebbé termékeiket (Kanter et al., 2018). A FOP-tápértékjelölésre ennélfogva egyre inkább olyan eszközként tekintenek, amely támogatja az elhízás és más, étrenddel kapcsolatos nem fertőző betegségek megelőzését célzó stratégiákat[5]. Mostanra Európa-szerte már számos FOP-rendszert dolgoztak ki és vezettek be.

---

[3] COM (2008) 40 végleges, 34. cikk.

[4] Az elhízás és a túlsúlyproblémák mértéke gyors ütemben növekszik a legtöbb uniós tagállamban, a becslések szerint 2014-ben az EU (18 év feletti) lakosságának 51,6 %-a túlsúlyos volt. Az elhízás súlyos közegészségügyi probléma, mert jelentősen növeli az olyan krónikus betegségek kockázatát, mint a szív- és érrendszeri megbetegedések, a 2-es típusú cukorbetegség és a rák egyes fajtái (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/ Overweight_and_obesity_-_BMI_statistics). Nagy általánosságban úgy becsülhető, hogy az Európai Unióban több mint 950 000 haláleset és több mint 16 millió életév elvesztése köthető az egészségtelen táplálkozás okozta kockázatokhoz (https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden).

[5] Az uniós tagállamok az egészséges életmód támogatását és a betegségek megelőzését célzó stratégiáik részeként különféle megközelítéseket alkalmaznak (pl. a termékösszetétel megváltoztatására vonatkozó megállapodások, magas zsír-, só- és cukortartalmú élelmiszerek piaci értékesítésének korlátozása, egészséges élelmiszerek közbeszerzése, cukrozott italok adóztatása). Az Európai Bizottság a táplálkozással, túlsúllyal és elhízással kapcsolatos egészségügyi kérdésekre vonatkozó 2007. évi európai stratégia, a bizonyos tápanyagokkal kapcsolatos nemzeti kezdeményezések 2011-es uniós kerete (a sótartalom csökkentése érdekében 2008-ban elfogadtak egy termékösszetétel-változtatási keretet) és a gyermekkori elhízással kapcsolatos uniós cselekvési terv (2014–2020) megvalósítása révén támogatja a tagállamokat az egészséges életmódot és az egészséges táplálkozást előmozdító intézkedésekben. Az egészséges életmód támogatása segíti a tagállamokat abban, hogy 2030-ra elérjék a fenntartható fejlesztési célokat, 2025-re pedig az Egészségügyi Világszervezet által kitűzött, nem fertőző betegségekkel kapcsolatos célokat. (https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/2019_initiatives_npa_en.pdf)

3. A CSOMAGOLÁS ELÜLSŐ OLDALÁN ALKALMAZOTT TÁPÉRTÉKJELÖLÉS UNIÓS JOGI KERETE

1.1. További kifejezési és megjelenítési formák a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet alapján

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet megengedi, hogy a csomagolás elülső oldalán önkéntes alapon megismételjék a tápértékjelölésben megadott információkat, azaz csak az energiatartalomra, vagy az energiatartalomra és a zsír- és telítettzsírsav-tartalomra, a cukortartalomra, valamint a sótartalomra vonatkozó információkat (30. cikk, (3) bekezdés). A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet 35. cikke alapján a tápértékjelöléshez további kifejezési és/vagy megjelenítési formákat (pl. grafikus formákat vagy szimbólumokat) használhatnak az élelmiszer-vállalkozók, vagy ajánlhatnak a tagállamok, feltéve, hogy azok megfelelnek a rendeletben meghatározott kritériumoknak.

Ezek a kritériumok azokat a követelményeket tartalmazzák, amelyek szerint a további formák megbízható, tudományosan megalapozott fogyasztói kutatáson alapulnak, és nem megtévesztők a fogyasztók számára. A formákat az érintettek széles csoportjával folytatott konzultáció eredményeként kell meghatározni, azzal a céllal, hogy a fogyasztó számára érthetőbbé váljon az adott élelmiszer szerepe vagy jelentősége a napi étrenden belüli energia- és tápanyagbevitelt illetően, és arra vonatkozó, tudományosan megalapozott bizonyítékkal kell alátámasztani, hogy az átlagfogyasztó megérti az ilyen kifejezési és megjelenítési formákat. Továbbá a formák legyenek tényszerűek és részrehajlástól mentesek, és alkalmazásuk nem gátolhatja az áruk szabad mozgását. Az egyéb kifejezési formáknak a harmonizált beviteli referenciaértékeken vagy a bevitelre vonatkozó, általánosan elfogadott tudományos ajánlásokon kell alapulniuk.

A tagállamoknak saját területükön belül ellenőrizniük kell bármilyen további kifejezési és megjelenítési forma használatát, és be kell nyújtaniuk ezeket az információkat a Bizottságnak. Az ellenőrzés megkönnyítése érdekében a tagállamok előírhatják, hogy a területükön forgalmazott élelmiszereken ilyen formákat alkalmazó élelmiszer-vállalkozók tájékoztassák őket az általuk használt egyéb kifejezési és megjelenítési formákról, és/vagy hogy igazolják az uniós jogszabályokban foglalt követelményeknek való megfelelést.

1.2. A csomagolás elülső oldalán alkalmazott tápértékjelölés egyéb rendszerei

A tagállamok vagy élelmiszer-vállalkozók által kidolgozott egyes FOP-rendszerek nem tartoznak a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet 35. cikkének hatálya alá, mivel azok nem a tápértékjelölésben közölt információkat ismétlik meg, hanem (pl. egy szimbólum vagy betű alkalmazásával) az élelmiszerek teljes tápértékéről adnak tájékoztatást. Az ilyen rendszerek a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet 36. cikke alapján „önkéntes tájékoztatásnak” tekintendők, amely nem lehet megtévesztő, bizonytalan értelmű vagy zavart keltő a fogyasztók számára, és adott esetben vonatkozó tudományos adatokon kell alapulnia. Ugyanakkor, ha egy ilyen rendszer általános pozitív üzenetet hordoz (pl. egy zöld színű jelzés formájában), akkor az jogi szempontból „tápanyag-összetételre vonatkozó állításnak”[6] is minősül, mert az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló

[6] A tápanyag-összetételre vonatkozó állítás kijelenti vagy sugallja, hogy az élelmiszer bizonyos, a táplálkozásra nézve kedvező tulajdonságokkal rendelkezik azon energia következtében, amelyet tartalmaz vagy nem tartalmaz (1924/2006/EK rendelet, 2. cikk, 2. pont, 4. alpont).

1924/2006/EK rendelet[7] (élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet) alapján az adott élelmiszer táplálkozásra nézve kedvező tulajdonságáról szolgáltat információt. Az élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet szerint egy ilyen állításnak tudományos bizonyítékokon kell alapulnia, nem lehet megtévesztő és alkalmazása csak akkor megengedett, ha az átlagfogyasztótól elvárható, hogy megértse az állításban kifejtett kedvező hatásokat. Az élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet hatálya alá tartozó FOP-rendszerek csak akkor alkalmazhatók egy adott tagállam területén, ha azokat a szóban forgó tagállam az említett rendeletnek a Bizottság értesítésére vonatkozó eljárást ismertető 23. cikke szerint fogadta el.

1.3. Tápanyagprofil-meghatározás

A tápanyagprofil-meghatározás azt jelenti, hogy az élelmiszereket meghatározott kritériumok[8] alapján kategóriákba sorolják a tápanyag-összetételük szerint. Ezt világszerte egy sor különböző területen használják, például az élelmiszerekkel kapcsolatos, gyermekekre irányuló marketingtevékenységek szabályozásában. A tápanyagprofil-meghatározás alkalmazásának egy általános példája a FOP-tápértékjelölési rendszerekben történő felhasználás is. A legtöbb FOP-rendszer egyszerű tápanyag-határértékeket alkalmazó tápanyagprofil-meghatározási kritériumokra épül, például meghatározzák, hogy mikor alkalmazzanak zöld, sárga, vagy vörös színű jelzést, vagy összetettebb algoritmusok segítségével határoznak meg egy összesítő eredményt. A tápanyagprofil-meghatározás kritériumait lehet az összes élelmiszercsoportra alkalmazni, vagy csak egyes termékcsoportokra. A tápanyagprofil-meghatározás kritériumai nem jelennek meg a címkéken.

Az EU-ban a tápanyagprofil-meghatározást az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokkal kapcsolatban is használják, ahol a „tápanyagprofilok” tápanyag-határértékeken alapulnak (pl. a zsír-, só- és cukortartalom tekintetében), amelyek túllépése esetén a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások alkalmazása korlátozva van, vagy tilos, megakadályozva ezáltal, hogy pozitív élettani hatásra utaló üzenetet tüntessenek fel olyan élelmiszereken, amelyekben ezek a tápanyagok nagyobb mennyiségben vannak jelen. Az élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet alapján a Bizottságnak 2009-re meg kellett volna határoznia a „tápanyagprofilokat”, de ez még nem történt meg, tekintettel a kérdéskör rendkívül vitatott jellegére, amelyre 2009-ben, amikor a Bizottság megpróbálta meghatározni e profilokat, a számos eltérő és polarizált álláspont vetett fényt. Az élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet értékelése többek között a tápanyagprofil-meghatározásra összpontosít, pontosabban arra, hogy a túlzottan sós, zsíros vagy édes termékek esetében a „tápanyagprofilok” megállapítása vajon még mindig a megfelelő eszköz-e a kedvező egészségügyi hatásra vonatkozó állítások kiküszöbölésére, vagy erre a célra más módszert kellene előirányozni.

[7] Az Európai Parlament és a Tanács 1924/2006/EK rendelete (2006. december 20.) az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról (HL L 404., 2006.12.30., 9. o.).

[8] https://www.who.int/nutrition/topics/profiling/en/

4. UNIÓS SZINTEN BEVEZETETT VAGY KIDOLGOZOTT, A JELÖLÉSEKET CSOMAGOLÁS ELÜLSŐ OLDALÁN FELTÜNTETŐ RENDSZEREK

1.4. A tápértékjelölést a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek különböző formái

Az 1980-as években egyes kormányzatok az elhízás és egyéb, táplálkozással összefüggő nem fertőző betegségek megelőzését célzó stratégiák kapcsán hozzáfogtak FOP-tápértékjelölési rendszerek kidolgozásához. A 21. század elején az elhízás globális, járványszerű terjedésével és a piacon még jelentősebb mennyiségű feldolgozott élelmiszer megjelenésével egyidejűleg folyamatosan emelkedett a csomagolás elülső oldalán történő jelölésre irányuló kezdeményezések száma (Kanter et al., 2018). A FOP-tápértékjelölést sok különböző módon valósították meg, és jelenleg világszerte különféle formákban alkalmazzák. A szakirodalomban különböző tipológiák jelentek meg, amelyek ezeket a formákat főbb jellemzőik alapján sorolták kategóriákba.

A rendszerek feloszthatók „tápanyag-specifikus" rendszerekre, amelyek többé-kevésbé részletes információkat adnak egyes tápanyagokról, vagy lehetnek „összesített mutatóval" rendelkező rendszerek, amelyek inkább összegző értékelést adnak a termék általános minőségéről/egészséges jellegéről (Savoie et al., 2013). A „tápanyag-specifikus" kategória tovább osztható „numerikus" és „színkóddal ellátott" alkategóriákra. Az „összesített mutatóval" rendelkező rendszereket tovább lehet osztani olyan rendszerekre, amelyek kizárólag olyan élelmiszereknél engedélyezik a „pozitív" jelzést (ajánlást kifejező logók), amelyek megfelelnek bizonyos tápérték-kritériumoknak, valamint az „osztályozó" jelzést használó rendszerekre, amelyek átfogó és besorolást tartalmazó információt adnak a termék minőségéről/egészséges jellegéről, és ezt a jelzést minden élelmiszerterméken fel lehet tüntetni (Julia és Hercberg, 2017).

Egy másik tipológia a rendszer „közvetlen" jellegét veszi alapul, azaz hogy az adott jelzés mennyire közvetlen módon utal arra, hogy tápérték szempontjából a termék a fogyasztó számára kedvező, vagy nem (Hodgkins et al., 2012). Egy másik besorolás két kategóriát említ, „reduktív" (a csomagolás hátoldalán feltüntetett tápérték-információk rövidített változata), illetve „értékelő" (a tápérték-információkat értékeli a fogyasztó számára) rendszereket (Newman et al., 2014). Az összes értékelő FOP-rendszer, legyen az tápanyag-specifikus vagy összefoglaló mutatót megjelenítő rendszer, meghatározásánál fogva tápanyagprofil-meghatározási modelleken alapul.

Az 1. táblázat különböző tipológiák alapján osztályozza a (már végrehajtott vagy javaslati stádiumban lévő) állami rendszereket és néhány, a magánszektor által alkalmazott rendszert, feltüntetve a rendszerek kidolgozását végzők adatait, valamint azok alkalmazásának vagy kidolgozásának/kihirdetésének helyszínét.

1.5. A tagállamok és az Egyesült Királyság[9] által jóváhagyott vagy jelenleg vizsgált, a jelöléseket a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek

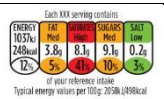
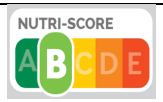
Összegző jelölések – Pozitív logók

A Svéd Nemzeti Élelmiszerügyi Hivatal által kidolgozott és **Svédországban** 1989-ben bevezetett „Kulcslyuk" logó volt az első EU-ban megvalósított FOP logó rendszer. A „Kulcslyuk" egy önkéntes ingyenes jelölés, ami egy zöld szimbólum formájában 33 meghatározott élelmiszer csoporton belül (pl. kenyér, sajt, készételek) a tápanyag-tartalomtól függő kritériumok – pl. zsír-, cukor-, só-, teljes kiőrlésű liszt vagy a rosttartalom – alapján

[9] Az Egyesült Királyság kilépett az Európai Unióból, és 2020. február 1-jétől harmadik országnak tekintendő.

jelöli az egészségesebb választást. A logó nem használható olyan alacsony tápértékű termékek megjelöléséhez, mint a sós snackek vagy cukrozott üdítőitalok. **Dánia** és **Litvánia** 2009-ben, illetve 2013-ban vezette be a „Kulcslyuk” jelölést. A jelölést EU-n kívüli országok is bevezették (pl. Norvégia, Izland).

1. táblázat – A tagállamokban és az Egyesült Királyságban bevezetett/javasolt/bejelentett FOP-tápértékjelölési rendszerek különböző típusai és formái

A szakirodalomban javasolt rendszertanok				*FOP-rendszerek példái*		*Kidolgozta*	*Uniós tagállam*
Tápanyag -specifikus jelölések	**Numerikus**	Nem közvetlen	Reduktív (nem értelmező)	*Beviteli referenciaérték jelölés*		*Magán*	*Minden uniós tagállam*
				NutrInform Battery		*Állami*	*IT*
	Színkód alapú	Félig közvetlen	Értékelő (értelmező)	*UK FOP-jelölés*		*Állami*	*Egyesült Királyság*
				Egyéb „közlekedési jelzőlámpa” jelölések		*Magán (kiskereskedők)*	*PT, ES*
Összegző jelölések	**Pozitív (ajánlott) logók**	Közvetlen	Értékelő (értelmező)	*Kulcslyuk*		*Állami*	*SE, DK, LT*
				Szív/egészség logók	 	*NGO* *Állami*	*FI, SI* *HR*
				Egészséges választás		*Magán*	*CZ, PL* *Hollandiában kivezették*
	Osztályozó mutatók			*Nutri-Score*		*Állami*	*FR, BE* *ES, DE, NL, LU*

Finnország 2000-ben hagyta jóvá a „Szív jel – jobb választás” jelölést. A jelölés használatával kapcsolatos követelmények (zsír-, só-, cukor-, és/vagy rosttartalom) kilenc főbb élelmiszercsoportra vonatoznak. A jelölés használatát a Finn Szív- és Diabétesz Szövetségek által kijelölt szakértők engedélyezik, és a használat térítés ellenében történik[10].

Szlovéniában a Kardiovaszkuláris Egészség Társasága[11] 1992-ben vezette be a kormány által is támogatott „Egészséget védő élelmiszer”(vagy „Apró Szív”) logót (Miklavec et al., 2016). Ezt a jelölést a meghatározott kritériumoknak megfelelő, előre csomagolt élelmiszerek használhatják.

A 2015-ös „Egészséges életmód” nemzeti program keretében a **Horvátországi** Közegészségügyi Intézet[12] hatáskörébe utalták, hogy olyan élelmiszereknek ítélje oda az „Egészséges életmód” logót, amelyek megfelelnek az előírt tápértékre vonatkozó kritériumoknak[13].

Összegző jelölések – Osztályozó mutatók

2017 októberében **Franciaország** egy sor kísérleti és nagy léptékű kutatást követően bevezette a Nutri-Score rendszert. A Nutri-Score az Egyesült Királyság Élelmiszerbiztonsági Ügynöksége által alkalmazott tápanyagprofil-meghatározási modell alapján egy adott élelmiszer általános tápértékét jelzi. A jelölés egy öt színből álló skálát alkalmaz, sötétzöld színnel jelölik a legmagasabb tápértékkel rendelkező élelmiszereket, sötét narancssárgával pedig a legalacsonyabb tápértékűeket, amit A-tól E-ig terjedő betűjelzések egészítenek ki. A tápértékre vonatkozó pontszámot kiadó algoritmus egyaránt számításba veszi a negatív (cukor, telített zsírok, só, kalóriák) és a pozitív összetevőket (fehérje, rost, gyümölcsök, zöldségek, hüvelyesek és magvak). **Belgium** szintén bevezette a Nutri-Score rendszer (2019. március). **Németország** 2020 márciusában egy, a Nutri-Score alkalmazásáról szóló nemzeti rendelet tervezetéről értesítette a Bizottságot. **Spanyolország**[14] (2018 novemberében), **Hollandia**[15] (2019 novemberében) és **Luxemburg**[16] (2020 februárjában) pedig bejelentette a rendszer bevezetésére irányuló döntését.

Tápanyag-specifikus jelölések

Olaszország 2020 januárjában értesítette a Bizottságot a „NutrInform Battery” elnevezésű önkéntes FOP-rendszer alkalmazását javasló rendelettervezetről. A rendszer a beviteli referenciaérték jelölésén alapul (ennek leírása lentebb található), amelyet egy akkumulátor szimbólummal egészítenek ki, amely az egy élelmiszeradagban található energia- és tápanyagmennyiséget mutatja a napi bevitel százalékos arányában. A rendszer még nincs jelen az uniós piacon.

Többéves kutatást és az érdekelt felekkel folytatott konzultációt követően 2013-ban az **Egyesült Királyság** hivatalosan bevezette az úgynevezett „közlekedési jelzőlámpa” önkéntes FOP-rendszert. A rendszer a beviteli referenciaértékek százalékos mutatóit színkódokkal

[10] Az információkat a finn Mezőgazdasági Minisztérium szolgáltatta (2017. február).
[11] Az információkat a szlovén Mezőgazdasági, Erdészeti és Élelmezésügyi Minisztérium szolgáltatta (2017. február).
[12] Az információkat a horvát Egészségügyi Minisztérium szolgáltatta (2017. február).
[13] https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2015/06/Healthy-Living-Food-criteria.pdf
[14] https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/sanidad/Paginas/2018/121118-premiosnaos.aspx
[15] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/28/nutri-score-wordt-na-aanpassing-het-voedselkeuzelogo-voor-nederland
[16] https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiques/2020/02-fevrier/12-lenert-bilan.html

kombinálja[17], és az Egyesült Királyság hatóságai által elfogadott útmutató segíti az alkalmazását[18]. Feltünteti a zsír-, a telítettzsír-, a cukor-, és a sótartalmat, valamint egy adag élelmiszer energiatartalmát. Színekkel jelölik, hogy e tápanyagok mennyisége „alacsony" (zöld), „közepes" (sárga) vagy „magas" (vörös); a színekhez kapcsolódó határértékek a 100 g ételben vagy 100 ml italban található mennyiségek alapján kerülnek meghatározásra (a nagy kiszerelésben árusított termékeknél az adaghoz kapcsolódó határértékek a vörös színre vonatkoznak).

1.6. Uniós magánvállalkozások által kidolgozott, a jelöléseket a csomagolás elülső oldalán feltüntető rendszerek

Tápanyag-specifikus jelölések

A kormányok által jóváhagyott rendszerekkel párhuzamosan az európai élelmiszer- és italgyártók szövetsége kidolgozta az irányadó napi beviteli érték (GDA) rendszerét, ez később a **beviteli referenciaérték jelölés** nevet kapta, és 2006-ban hagyták jóvá. A jelölés számszerű információval jelzi, hogy mennyi energia és tápanyag található egy élelmiszeradagban, és ez a napi beviteli referenciaérték hány százalékát teszi ki[19]. A rendszert Unió-szerte használják (Storcksdieck genannt Bonsmann et al., 2010).

Egyes kiskereskedők (pl. Portugáliában és Spanyolországban) saját **közlekedési jelzőlámpa formátumú** rendszert dolgoztak ki, amely színkódokkal egészíti ki a beviteli referenciaérték jelölést.

2017-ben hat multinacionális élelmiszer- és italgyártó vállalat kidolgozta a beviteli referenciaérték jelölésén alapuló „**továbbfejlesztett tápértékjelölést**" (ENL), amely az Egyesült Királyság FOP-rendszeréhez hasonló színkódokkal egészíti ki a rendszert, de megengedőbb a narancssárga és vörös jelzés tekintetében olyan termékekkel kapcsolatban, amelyeket általában kis mennyiségben fogyasztanak[20]. 2018. novemberben a vállalatok bejelentették döntésüket, hogy felfüggesztik/beszüntetik az ENL kísérleti jellegű alkalmazását az élelmiszereken.

Összegző jelölések – Pozitív logók

A Choices International Foundation „**Egészséges választás**" („pipa") logója az élelmiszercsoportokon belüli egészségesebb választásokat jelöli. Az egyes kategóriákon belüli kritériumok a termék telítettzsírsav- és transzzsírsav-tartalmát, hozzáadott cukor-, só-, étkezésirost- és/vagy energiatartalmát veszik alapul. A kritériumok minden élelmiszerre vonatkoznak, a snackekre és az üdítőitalokra is. A nemzeti Choices szervezetnek tagdíjat fizető cégek használhatják a logót a feltételeknek megfelelő termékeken. A rendszert a Cseh Köztársaságban és Lengyelországban használják. A logót a holland kormány 2013-ban jóváhagyta, de 2017-ben visszavonta a jóváhagyást[21].

---

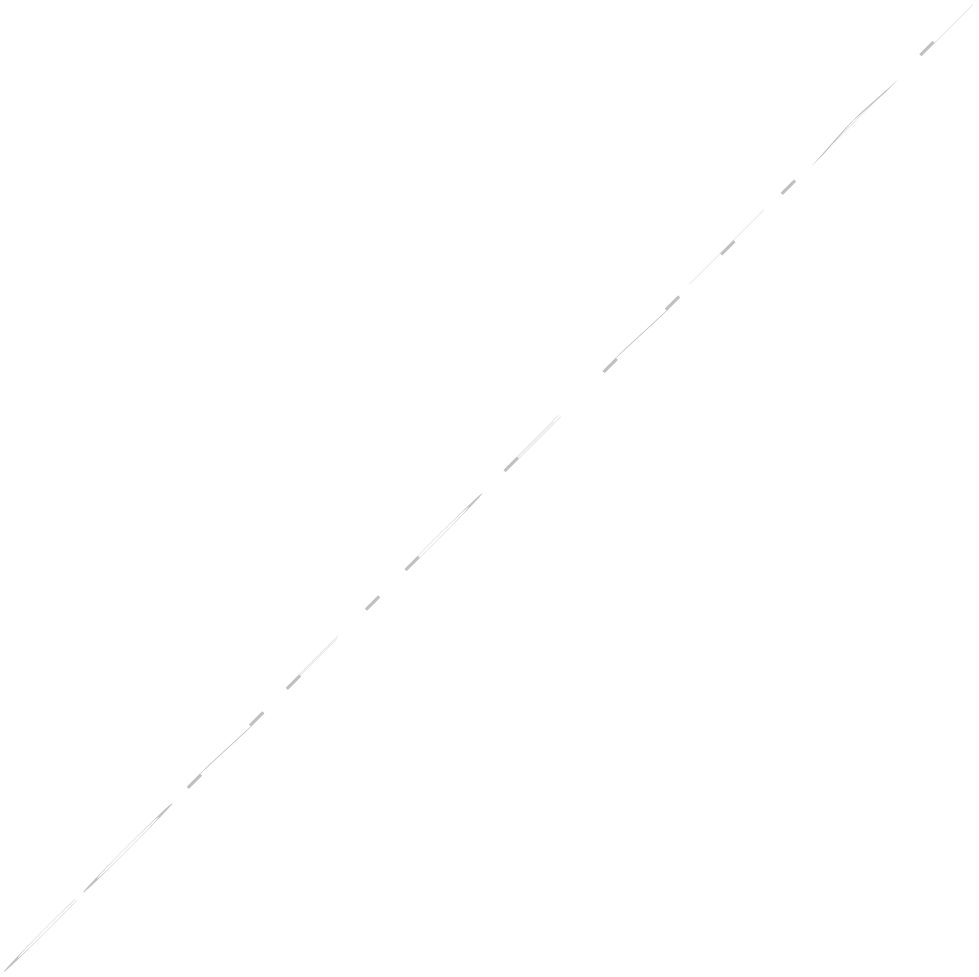
[17] A beviteli referenciaértékek (RI) a javasolt maximális napi energia- és tápanyagbevitelt jelzik.

[18] A kiskereskedelemben forgalmazott előre csomagolt termékek elülső oldalán történő tápértékjelölés (FOP) elkészítésére vonatkozó útmutató (utoljára 2016. november 8-án frissítve) itt érhető el: https://www.gov.uk/government/publications/front-of-pack-nutrition-labelling-guidance

[19] Understanding the label (A jelölés értelmezése). Elérhető itt: Reference Intakes [weboldal], FoodDrinkEurope (https://referenceintakes.eu/understanding-label.html)

[20] Hat vállalat 2017. november 30-án megtartott prezentációja az EU táplálkozással és egészséggel foglalkozó fórumán, elérhető itt: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20171130_co03_en.pdf.

[21] Communication Staatscourant Vinkje, 2017. október 27., (elérhető itt: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2017/10/27/mededeling-staatscourant-vinkje-row-del-27-oktober-2017)



5. NEMZETKÖZI HELYZET

Világszerte jelenleg több mint 40 országban használnak valamilyen tápértékjelölést az élelmiszerek csomagolásának elülső oldalán[22].

A legtöbb harmadik országban önkéntes a FOP-tápértékjelölés használata, de egyes országok kötelezővé tették a FOP-jelöléseket. Összességében elmondható, hogy egy adott földrajzi régió országai jellemzően hasonló jelölés mellett döntenek, miközben a rendszer bizonyos aspektusait a nemzeti körülményekhez igazítják[23].

Tápanyag-specifikus közlekedési jelzőlámpa formátumokat csak néhány Egyesült Királyságon kívüli ország vezetett be önkéntes (pl. Dél-Korea) vagy kötelező jelleggel (pl. Ecuador). Indiában szintén mérlegelik egy kötelező jelleggel alkalmazandó jelölés bevezetését[24].

Számos ázsiai ország (pl. Malajzia, Szingapúr, Thaiföld) alkalmaz **egészséges választást jelölő pozitív logókat különböző formában** és különböző kritériumok alapján (vannak, amelyek a Choices International kritériumain alapulnak). Néhány afrikai ország (pl. Nigéria, Zimbabwe) szintén bevezetett egészséges választást jelölő logókat.

Ausztráliában és Új-Zélandon a **Health Star Rating minősítőrendszert** alkalmazzák, egy olyan önkéntes FOP-rendszert, amely egy fél csillagtól öt csillagig terjedő skála szerint értékeli a termékeket attól függően, hogy a kedvezőtlen, valamint a kedvező hatású tápanyagok és egyéb összetevők alapján mennyire egészségesek.

A 2016-ban Chilében bevezetett tápanyagalapú kötelező **figyelmeztető rendszer** megjelöli azon termékeket, amelyeknek magas az energia-, cukor-, telítettzsírsav- és/vagy nátriumtartalma. Más dél-amerikai országok (pl. Brazília, Peru, Uruguay), valamint Kanada és Izrael hasonló figyelmeztető rendszereket dolgoznak ki vagy már alkalmaznak is.

Az élelmiszer- és italipar a tápanyag-specifikus **beviteli referenciaértékek rendszerének** különböző nemzetközi szintű változatait dolgozta ki, amelyeket világszerte széles körben alkalmaznak a vállalkozások.

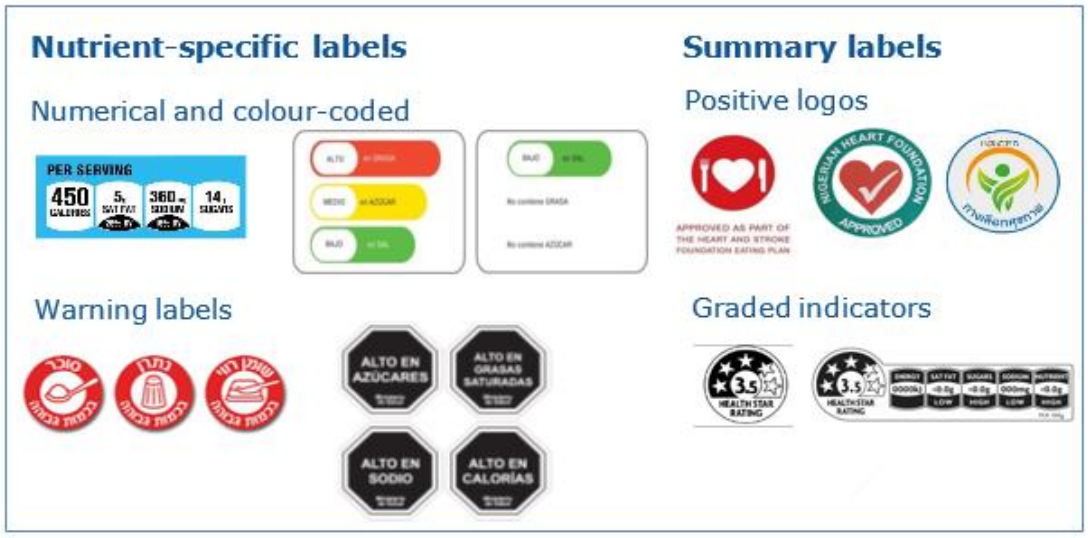
Az 1. ábra bemutat néhány jelölésmintát, amelyet az élelmiszerek csomagolásának elülső oldalán használnak az EU-n kívül.

[22] Preliminary Regulatory Impact Analysis Report on Nutrition Labeling, ANVISA (Brazília), 2018. május

[23] Global Update on Nutrition Labelling – 2018-as kiadás, EUFIC, 2018. július.

[24] „Az élelmiszerbiztonságra és -szabványokra (címkézés és feltüntetés) vonatkozó előírások tervezete, 2019”, amelyről 2019. július 7-én értesítették a kereskedelem technikai akadályaival foglalkozó WTO-bizottságot.

1. ábra – Példák a nemzetközi szinten alkalmazott rendszerekre



A tápértékjelölésre vonatkozó Codex Alimentarius iránymutatások[25] csak korlátozott iránymutatást nyújtanak a csomagolás elülső oldalán történő tápértékjelölés tekintetében, mivel az „kiegészítő jellegű tápérték-információ". Az iránymutatások alapján az ilyen típusú tápérték-információknak azt a célt kell szolgálniuk, hogy a fogyasztók jobban megismerjék az adott élelmiszer tápértékét és értelmezni tudják a tápértékjelölést. Nemzetközi szinten nincsenek a FOP-tápértékjelöléssel kapcsolatos bevált gyakorlatokra vonatkozó külön iránymutatások, és sokféle jelölés használatos. Mivel a különféle jelölések használata problémákat okozhat a nemzetközi kereskedelemben, a Codex Committee on Food Labelling (az élelmiszer-jelöléssel foglalkozó Codex Szakbizottság) 2017 októberében megállapodott arról, hogy FOP-jelölési rendszerekre vonatkozó iránymutatásokat kezd kidolgozni azon kormányok számára, amelyek ilyen típusú jelölést szándékoznak alkalmazni, ami elősegítené a FOP-rendszerek harmonizációját. és ezáltal megkönnyítené a nemzetközi kereskedelmet[26]. Ezzel kapcsolatban jelenleg is zajlik a munka[27].

6. FOGYASZTÓI ÉRDEKLŐDÉS, MEGÉRTÉS ÉS REAKCIÓ, VALAMINT AZ EGÉSZSÉGRE GYAKOROLT HATÁS

A FOP-tápértékjelölés egyik fontos célja, hogy segítsen a fogyasztóknak az egészségesebb élelmiszerek kiválasztásában (Kanter et al., 2018). A fogyasztók többsége valóban azt állítja, hogy hasznosnak találja a FOP-tápértékjelölést (pl. egy holland fogyasztói felmérésben[28] a válaszadók 71 %-a, egy németországi fogyasztói felmérésben[29] pedig 78 % nyilatkozott így). A bizonyítékok arra utalnak, hogy a FOP-jelölések egy információs hiányt pótolnak, illetve

[25] Tápértékjelölésre vonatkozó Codex-iránymutatások (CAC/GL 2-1985), utoljára felülvizsgálva 2017-ben

[26] Codex Alimentarius Főbizottság, Jelentés a Codex Committee on Food Labelling (az élelmiszer-jelöléssel foglalkozó Codex Szakbizottság) 44. üléséről (REP18/FL), Paraguay, 2017. október 16–20.

[27] A Codex Committee on Food Labelling (az élelmiszer-jelöléssel foglalkozó Codex Szakbizottság) 45. ülését 2019 májusában tartották.

[28] Consumentenbond, Fogyasztói felmérés az élelmiszer-választást segítő logókról, 2018. április, elérhető: https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/landingspaginas/acties/weet-wat-je-eet/consumentenonderzoek-voedselkeuzelogos-nl.pdf

[29] Lebensmittelmarkt und Ernährungspolitik 2018, a Göttingeni Egyetem és a Zühlsdorf+Partner együttműködése, 2018. január (Positive replies to question 'I find traffic light color-labelling on the front of packs helpful' – Pozitív válaszok a következőre: „Hasznosnak tartom a csomagolás elülső oldalán feltüntetett, jelzőlámpa formátumú jelölést").

egy olyan fogyasztói igényt elégítenek ki, amely nagyobb valószínűséggel jelentkezik az idősebb és túlsúlyos/elhízott embereknél (Közös Kutatóközpont, 2020).

Az azonban számos tényezőtől függ, hogy az emberek a FOP-jelölések hatására valóban megváltoztatják-e vásárlási magatartásukat. Ahhoz, hogy hatásos legyen, a FOP-jelölésnek figyelemfelkeltőnek kell lennie, olyannak, hogy a fogyasztók elfogadják és megértsék, mielőtt még befolyásolhatná élelmiszer-választásukat (Grunert és Wills, 2007), ennélfogva pedig étrendjüket és egészségüket is.

Fogyasztói figyelem

A fogyasztóknak először fel kell figyelniük a FOP-jelölésre, mielőtt elfogadhatnák és megérthetnék azt. Kimutatták, hogy a csomagolás elülső oldalán feltüntetett jelölésekre jobban odafigyelnek, mint a hátulsó oldalon lévőkre (Becker et al., 2015). Nagyon magas azon fogyasztók száma, akik állításuk szerint megnézik a csomagolás elülső oldalán található jelölést (pl. a belga fogyasztók körében végzett felmérésben 60 % (Möser et al., 2010)), de a szakirodalomból közismert tény, hogy a jelölések saját bevallás szerinti használata magasabb, mint amit az üzletekben végzett, megfigyelésen alapuló felmérések mutatnak (Grunert et al., 2010).

A legfontosabb jellemző vonások között vannak olyanok, amelyek miatt jobban odafigyelnek a FOP-tápértékjelölésre. A nagyobb méretű jelölések nagyobb figyelmet váltanak ki. A figyelem akkor is nagyobb, ha az élelmiszer csomagolásán kevesebb egyéb információ található, és ha nem változik a jelölés típusa és elhelyezése a csomagoláson. Úgy tűnik, hogy színekkel lehet növelni a figyelmet, amennyiben megvan a kontraszt a jelölés és a csomagolás között. Az is kiderült, hogy a jelölés egyedi sajátosságai mellett a fogyasztókkal kapcsolatos jellemzők – úgymint életkor, iskolai végzettség és az egészséges életmódra való motiváció – is befolyásolják, hogy mennyire figyelnek oda a FOP-jelölésre. A polcsorok végén elhelyezett táblákkal vagy a termékekhez csatolt tájékoztatókkal nagymértékben növelhető a fogyasztók figyelme. (Közös Kutatóközpont, 2020)

Fogyasztói elfogadás

Ha a fogyasztók észreveszik, de nem fogadják el a jelölést, akkor az abban közölt üzenetet figyelmen kívül fogják hagyni. Az elfogadhatóság szempontjából fontos tényezőnek tűnik, hogy a jelölés mennyire érdekes, és tetszik-e a fogyasztóknak (Ducrot et al., 2015a).

Általánosságban elmondható, hogy a fogyasztók – különösen az alacsonyabb gazdasági-társadalmi helyzetűek (Méjean et al., 2013) – azokat a jelöléseket szeretik jobban, amelyeken ábrák és szimbólumok vannak, és csak minimális számszerű információt tartalmaznak (Campos et al., 2011). Egyértelmű, hogy a szín fontos tényező (Babio et al., 2014). Az is szerepet játszik, hogy az FPO rendszer mennyire közvetlen iránymutatást nyújt: egyes fogyasztók szeretik a közvetlen információkat tartalmazó jelöléseket, mert gyors választást tesznek lehetővé, mások azonban negatívan reagálhatnak arra, ha részletes tápérték-információk hiányában megmondják nekik valamiről, hogy „egészséges” (Grunert és Wills, 2007; Hodgkins et al., 2012). Ezért egyes kutatók szerint egy olyan rendszer lehet hatékony, amely közvetlen és nem közvetlen elemeket is tartalmaz (Hodgkins et al., 2012).

Az elfogadhatóság szempontjából egy másik fontos tényező a bizalom. Tanulmányok igazolják, hogy egy hiteles intézet által jóváhagyott logó esetében nagyobb a bizalom és az elfogadottság a fogyasztók körében (De la Cruz-Góngora et al., 2017).

Ami az FPO rendszerek elfogadhatóságát illeti, a szakirodalom alapján nem lehet megállapítani egyértelműen, hogy melyik rendszer áll az élen. Sőt a különböző tanulmányok

azt mutatják, hogy az emberek különféle rendszereket részesítenek előnyben, talán a vizsgált címkék egyedi jellegzetességei vagy a kulturális különbségek miatt (Közös Kutatóközpont, 2020).

Az idevágó szakirodalomból kiderül, hogy egy jelölés nem attól biztosítja a tények legjobb megértését és segíti a fogyasztót az egészségesebb lehetőség megtalálásában, hogy a legkedveltebb (Ducrot et al., 2015b; Gregori et al., 2014).

A jelölések értelmezése a fogyasztók által

A szakirodalomból egyértelműen kiderül, hogy kísérleti körülmények között a FOP-tápértékjelölések többsége – ahhoz a helyzethez viszonyítva, amikor nincs feltüntetve jelölés – pozitívan befolyásolja a fogyasztókat abban a tekintetben, hogy meg tudják találni az egészségesebb lehetőséget (pl. Cecchini és Warin, 2016; Roseman et al., 2018; Hawley et al., 2013). A tanulmányok többsége arra utal, hogy a színkódokat, egy újabb keletű nemzetközi tanulmány szerint (Egnell et all., 2018c) különösen az osztályozómutatókkal kombinált színkódokat használó értékelő rendszerek segítenek a leginkább a különböző életkorú, társadalmi-gazdasági helyzetű és kulturális hátterű fogyasztóknak az egészségesebb termékek kiválasztásában (Közös Kutatóközpont, 2020; Egnell et al., 2018a; Ducrot et al., 2015a).

Amikor színkóddal ellátott tápanyag-specifikus jelöléseket használnak ahhoz, hogy az egészségesség alapján választani lehessen az élelmiszerek közül, a fogyasztók fontosabbnak tartják, hogy elkerüljék a vörös színnel jelölt termékeket, mint azt, hogy a zöld színnel jelölteket válasszák (Scarborough et al., 2015). Úgy tűnik, hogy az értékelő rendszerek jobban tudnak segíteni a fogyasztóknak abban, hogy felmérjék a termékek egészséges jellegét, mint a reduktív rendszerek (Közös Kutatóközpont, 2020), és hatékonyabbnak tűnnek, mint a reduktív jelölések, amikor a fogyasztóknak nehezen összehasonlítható termékeket kell összehasonlítaniuk (Newman et al., 2018).

A vásárlási magatartásra gyakorolt hatás

Az arra vonatkozó átfogó tanulmányok és bizonyítékok mellett, hogy a FOP-rendszerek elősegítik a tápérték-információk jobb megértését, sokkal ritkábbak az olyan tudományos kutatások, amelyek ténylegesen azt vizsgálják, hogy a FOP-jelölések gyakorolnak-e hatást a fogyasztók élelmiszer-vásárlás során hozott döntéseire. A tanulmányok többsége felmérésekkel vagy kísérletekkel foglalkozik, és a valós élethelyzetekben tapasztalható tényleges vásárlási magatartás helyett inkább a FOP-jelölések által kiváltott vásárlási szándékot vizsgálja[30].

A vásárlási szándék vizsgálatára irányuló kutatások azt mutatják, hogy a FOP-jelölések javíthatják a választott élelmiszerek és a fogyasztói kosár tápértékét (Közös Kutatóközpont, 2020). Összehasonlító kísérleti vizsgálatok betekintést adnak a különböző jelölések vásárlási magatartással kapcsolatos relatív hatékonyságába, de a vizsgálatok közül nagyon kevés tartalmaz országok közötti összehasonlításokat, amelyek a kulturális különbségek hatását is feltárják. Egy nemzetközi kutatás[31] előzetes eredményei azt mutatják, hogy az öt vizsgált

[30] Számos kísérleti és valós élethelyzetekkel kapcsolatos kutatás metaelemzése alapján Cecchini & Warin (2016) kiszámította, hogy a FOP-jelölés átlagosan körülbelül 18%-kal (11–29 % a rendszertől függően) növelné az egészségesebb élelmiszert választók számát.

[31] FOP-ICE kutatás (Front-Of-Pack International Comparative Experimental), amelyet a Paris 13 University (Franciaország) és a Curtin University (Ausztrália) alkotta tudományos konzorcium végzett el. Az országos szintű reprezentatív minták Argentínából, Ausztráliából, Bulgáriából, Kanadából, Dániából, Franciaországból, Németországból, Mexikóból, Szingapúrból, Spanyolországból, az Amerikai Egyesült Államokból és az Egyesült Királyságból származnak.

FOP-jelölés[32] közül a Nutri-Score és a „közlekedési jelzőlámpa” jelölések eredményezték a leggyakoribb és legnagyobb változásokat a különböző országokban abban a tekintetben, hogy az élelmiszerek kiválasztása során a fogyasztók az egészségesebb termékeket választották.

Ami a vásárlási magatartást illeti, csak néhány, valós élethelyzetekkel kapcsolatos kutatás áll rendelkezésre, és nehéz bizonyítékokat szerezni a tényleges vásárlási magatartásra gyakorolt hatásokról (Közös Kutatóközpont, 2020). Ennek egyik lehetséges oka, hogy a vásárlással kapcsolatos döntéseket a FOP-jelöléseken kívül számos tényező befolyásolja, többek között az ár (pl. árengedmények), ízletesség, szokások stb. (pl. Grunert et al., 2010; Boztuğ et al., 2015). Egyes, valós élethelyzetekkel kapcsolatos kutatások valóban megerősítik, hogy az értékelő FOP-rendszerek javulást idézhetnek elő az élelmiszer-választások tápértéke tekintetében; a színkódokat és/vagy osztályozómutatókkal kombinált színkódokat használó rendszerek tűnnek a legígéretesebbnek (Közös Kutatóközpont, 2020). Több tanulmány azt is kimutatja, hogy a FOP-rendszerek hatása jelentős lehet, ha bevezetésükhöz figyelemfelkeltő és/vagy tájékoztató kampányok kapcsolódnak (pl. Graham et al., 2017; Julia et al., 2016).

Arra utaló bizonyíték is van, hogy a FOP-rendszerek hatékonyan támogatják a „motivált”, azaz egészségtudatos fogyasztókat (pl. Finkelstein et al., 2018, Ni Mhurchu et al., 2018). A tápértékjelölési rendszerek a fogyasztói típustól függően befolyásolhatják a vásárlási magatartásra gyakorolt hatást: az értékelő rendszerek eredményesebbnek tűnnek a hedonista fogyasztók esetében, míg a reduktív rendszerek az egészségtudatos fogyasztók esetében lehetnek hatékonyabbak (Hamlin, 2015; Sanjari et al., 2017).

Úgy tűnik, hogy az élelmiszer-kategória is befolyásolja a FOP-jelölések hatékonyságát (Ni Mhurchu et al., 2018; Nikolova és Inman, 2014). Például kevésbé valószínű, hogy a fogyasztók elolvassák az „egészségtelen” élelmiszereken feltüntetett jelöléseket, mert amikor ilyen élelmiszereket vásárolnak, kényeztetni szeretnék magukat és nem akarnak foglalkozni az elkedvetlenítő információkkal (Talati et al., 2016). A FOP-rendszereknek nem szándékolt hatásai is lehetnek a vásárlásokra nézve. Egyes tanulmányok megállapították, hogy a FOP-jelölésnek köszönhetően változás következett be a vásárlási magatartásban, de nem találtak összefüggést a rendszer által az élelmiszerek egészséges jellegére vonatkozóan feltüntetett jelölésekkel (Sacks et al., 2009; Hamlin, 2015; Hamlin és McNeill, 2016).

Az étrendre és az egészségre gyakorolt hatás

Ahhoz, hogy közvetlenül felmérjük, hogy a FOP-rendszerek előidéznek-e javulást a fogyasztók étrendje és egészsége tekintetében, hosszú időn keresztül meg kellene figyelnünk napi étkezési szokásaikat, és éveken át tartó randomizált kontrollált vizsgálat keretében meg kellene vizsgálnunk a FOP-rendszerek egészségre gyakorolt hatását. Mivel nehéz ilyen vizsgálatokat megszervezni és bizonyítani az okozati viszonyt, nincs elegendő empirikus bizonyíték, amely alapján következtetéseket lehetne levonni azzal kapcsolatban, hogy a FOP-jelölés milyen hatást gyakorol az étrend egészséges jellegére és magára az egészségre (Cecchini és Warin, 2016; Hersey et al., 2013; Crocket et al., 2018).

Ehelyett a kutatók modellezési módszerek alkalmazásával vetítik ki a vásárlási magatartásra gyakorolt hatásokat a teljes étrendre és az étrenddel kapcsolatos egészségügyi következményekre (Közös Kutatóközpont, 2020). Az általában fogyasztott élelmiszereknek az értékelő FOP-jelölések által (tápanyagprofil-meghatározási modellek alapján) meghatározott egészségesebb termékekkel való helyettesítésére vonatkozó modellezett forgatókönyvek a közegészségügyi problémát jelentő kalória- és tápanyagbevitel potenciális

[32] Nutri-Score, „közlekedési jelzőlámpa” jelölés, Health Star Rating, figyelmeztető szimbólum és a beviteli referenciaértékek jelölése.

csökkenését jelzik (pl. Amcoff et al., 2015; Roodenburg et al., 2013; Cecchini és Warin, 2016).

Egyes tanulmányok, amelyek az önként vállalkozók étrendjének minősége és a táplálkozással kapcsolatos betegségek közötti összefüggéseket vizsgálják, arra utalnak, hogy összefüggés van a Nutri-Score rendszer alapjául szolgáló táplálkozási mutató szerint értékelt étrendminőség és a szív- és érrendszeri betegség (Adriouch et al., 2016 és 2017), a rák (Deschasaux et al., 2018) és a túlsúly (Julia et al., 2015) alacsonyabb kockázata között. Egy másik, öt különböző FOP-jelölést vizsgáló tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a FOP-tápértékjelölések hozzájárulhatnak a táplálkozással összefüggő nem fertőző betegségek okozta halálozások csökkentéséhez; a hatások a vizsgált jelölések típusától függnek, közülük Nutri-Score tűnik a leghatékonyabbnak (Egnell et al., 2019).

A szakirodalom néhány olyan szándékolatlan hatásra is felhívja a figyelmet, amelyet a jelölések gyakorolhatnak az étrendre. Például ha egészségesnek tartunk egy élelmiszert, többet eszünk meg belőle, mivel kisebb a bűntudatunk (Chandon és Wansink 2007), és ha a FOP-jelölés nem jelzi, hogy az adott élelmiszer kevésbé egészséges, előfordulhat, hogy túl nagy adagot fogyasztunk belőle (Egnell et al., 2018b).

A fogyasztót érintő egyéb hatások

Tanulmányok bizonyították, hogy a FOP-rendszerek hatására a fogyasztók hajlandóbbak megfizetni az egészségesebb termékeket (Közös Kutatóközpont, 2020). Crosetto szerint (et al. 2018) a jelöléssel ellátott egészségesebb termékek vásárlásakor a fogyasztói kosár tápértékének javulása többletkiadással járhat, de úgy tűnt, hogy az alacsony jövedelmű háztartásokat érinti legkevésbé a fogyasztói kosár tápértékének javulásával járó költségnövekedés.

A fogyasztókban keltett zavar és a bizalomvesztés is olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni. A szakirodalmi áttekintések megmutatják, hogy a jelölési rendszerek által a fogyasztókban keltett zavar mennyire számít jelentős akadálynak a rendszerek elfogadása és hatékony használata tekintetében (Cowburn és Stockley, 2005; Grunert és Wills, 2007). A fogyasztókban keltett zavar növekedhet amiatt, hogy a piacon egyidejűleg egy sor FOP-jelölési forma van jelen (Harbaugh et al., 2011; Draper et al., 2013; Malam et al., 2009). Az is okozhat zavart, hogy az önkéntes rendszerek nem követelik meg, hogy minden csomagoláson legyenek feltüntetve FOP-jelölések, aminek következtében a fogyasztók részrehajlóak lehetnek a FOP-jelölésekkel ellátott termékek irányában, amelyek ugyanolyan vagy esetleg kevésbé egészségesek, mint azok a termékek, amelyeken nincsenek jelölések feltüntetve (Talati et al., 2016). Kutatás számol be arról is, hogy a fogyasztók elvesztik a bizalmat és gyanakvóvá válnak egy adott jelöléssel szemben, ha a FOP-jelölés egy „egészségtelen” terméket viszonylag tápláló élelmiszerként mutat be (Harbaugh et al., 2011).

7. AZ ÉLELMISZER-VÁLLALKOZÓKRA ÉS A BELSŐ PIACRA GYAKOROLT HATÁS

A FOP-jelölési rendszerek különböző módon gyakorolhatnak hatást az élelmiszergyártókra és általában az élelmiszer-beszállítókra. A FOP-jelölések bevezetése ösztönzést jelenthet a vállalkozások számára, hogy átalakítsák a meglévő termékeket és újakat fejlesszenek ki annak érdekében, hogy kedvező(bb) FOP-jelölési minősítést kapjanak. Az élelmiszerbeszállítók szempontjából jelentőséggel bírnak a FOP-jelölésekkel kapcsolatos egyéb kérdések is, például azon akadályok, amelyek gátolhatják az élelmiszertermékeknek a belső piacon történő szabad forgalomba bocsátását.

A beszállítói hozzáállásra gyakorolt hatás, beleértve a termékösszetétel megváltoztatását és a termékinnovációt is

Amíg a FOP-rendszerek befolyásolhatják a fogyasztói döntéseket, a gyártók ösztönzést éreznek arra, hogy termékeik tápanyag-összetételét az ahhoz szükséges követelményekhez igazítsák, hogy kedvező(bb) minősítést kapjanak. Van valamennyi arra vonatkozó bizonyíték, hogy a FOP-jelölések ténylegesen befolyásolják a termékek összetételét. Például a következők esetében számoltak be arról, hogy javulást idéztek elő a piaci forgalomban lévő élelmiszertermékek tápanyagprofiljában: a „Healthy Choice" (Egészséges választás) logó elfogadása Hollandiában (Vyth et al., 2010), a „Health Check Program" (Egészség-ellenőrző Program)[33] szimbólum Kanadában (Dummer et al., 2012) és a „Health Star Rating" (Egészségcsillag) Új-Zélandon (Ni Mhurchu et al., 2017). Az említett, a termékösszetétel megváltoztatására és a termékinnovációra vonatkozó bizonyítékok azonban nagyrészt saját bejelentésű adatokon alapulnak. Kevés az olyan tudományos kutatás, amely a FOP-jelölések által az egészségesebb termékek fejlesztésére gyakorolt hatással foglalkozik, bár vannak arra vonatkozó bizonyítékok, hogy az önkéntes FOP-jelölések milyen szerepet játszhatnak abban, hogy létrejöjjön az egészségesebb termékek piaca (pl. Liu tanulmánya a fogyasztásra kész gabonafélékről, et al. (2015)). Azzal kapcsolatban, hogy az élelmiszergyártók hogyan reagálnak a FOP-rendszerekre, arról a potenciális kockázatról számoltak be, hogy a termékösszetételt csak a FOP-rendszerbe tartozó tápanyagok vonatkozásában változtatják meg (Vyth et al., 2010; Carter et al., 2013). A lehetséges helyettesítő összetevőkre is figyelmet kell fordítani, hogy a termékösszetétel megváltoztatása közegészségügyi szempontból tényleges előnyökkel járjon[34].

A termékösszetétel megváltoztatása befolyásolhatja a termékek ízét és egyéb sajátosságait, ami keresletcsökkenéshez vezethet, emiatt nem érzékelhetők a vállalkozások számára a FOP-rendszerben elért jobb minősítéssel járó előnyök. Ennélfogva a gyártók stratégiai szempontból értékelik a tápértéken alapuló termékdifferenciálás előnyeit, amikor megváltoztatják a termékösszetételt, vagy élelmiszerekkel kapcsolatos innovációkat vezetnek be (Van Camp et al., 2012).

De ha a gyártók úgy döntenek, hogy nem változtatják meg termékeik összetételét, vagy a speciális termékösszetétel vagy az előírások[35] miatt nem tudják módosítani a termékösszetételt, még akkor is választhatják egy önkéntes FOP-jelölés alkalmazását, például az átláthatóság miatt. A kiskereskedők is választhatják ezt a stratégiát (Machleit és Mantel, 2001) , abból a célból, hogy ezzel pozitívan befolyásolják a vásárlókban kialakuló képet, miszerint a kiskereskedő törődik az ő egészségükkel (Newman et al., 2014). A FOP-jelölés a sajátmárkás (a kiskereskedő márkaneve alatt forgalmazott) termékek nemzeti márkáktól történő további megkülönböztetését is lehetővé teszi a kiskereskedő számára. Amint azt Van Camp tanulmánya (et al. (2012)) kimutatta, az Egyesült Királyságban a sajátmárkás termékek esetében volt a leggyakoribb a FOP-jelölések használata.

A kkv-kra gyakorolt hatás

[33] 2014-ben befejeződött.

[34] Transfatty acids in Europe: where do we stand?, JRC Science and Policy Report, 2014.

[35] Ilyen előfordulhat például bizonyos mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek esetében, amelyek az uniós jog alapján „földrajzi jelzéssel" rendelkeznek (a földrajzi jelzés magában foglalja az oltalom alatt álló földrajzi jelzést (OFJ) és az oltalom alatt álló eredetmegjelölést (OEM); ez két minőségrendszer, amely biztosítja a meghatározott régiókból származó és a termékleírásban meghatározott sajátos előállítási eljárással készülő termékek elnevezésének oltalmát).

A potenciális díjak és/vagy tanúsítási eljárások különösen a kkv-k esetében akadályozhatják jelentős mértékben a FOP-jelölések alkalmazását. Ezért vannak olyan rendszerek, amelyeket kifejezetten a kkv-k számára alakítottak ki (ingyenesek, nincs tanúsítás, rendelkezésre állnak adatok a pontok kiszámításához stb.). A nagyobb vállalkozásokhoz képest a kkv-k számára több nehézséget okozhat termékeik átalakítása, mivel kevesebb pénzügyi és/vagy emberi erőforrással rendelkeznek, bár megjegyzendő, hogy a folyamatos termékfejlesztés csak részben kapcsolódik a FOP-jelölésekhez, és azt csak részben befolyásolják a FOP-jelölések. Ami a pozitív logókat illeti (pl. „Kulcslyuk”, „Egészséges választás” logók), a kisebb termelők arról számoltak be, hogy értékelik azt a hatást, amit egy jól ismert logó gyakorolhat saját, kevésbé ismert márkáikra, valamint termékeik minőségének és egészségre gyakorolt hatásáról kialakult képének javítására[36].

A belső piacra gyakorolt hatás

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet a tagállamok vagy élelmiszer-vállalkozók által kidolgozott FOP-rendszerekre vonatkozó egyik követelményként a 35. cikk alapján előírja, hogy alkalmazásuk nem gátolhatja[37] az áruk szabad mozgását az uniós belső piacon. Ugyanez az elv vonatkozik az egyéb szabályozási rendelkezések hatálya alá tartozó FOP-rendszerekre (lásd a 3.2. szakaszt)[38].

Egyes élelmiszergyártók azzal érvelnek, hogy bizonyos tagállamok által javasolt FOP-rendszerek befolyásolnák némely másik tagállamból importált termék értékesítését, vagy hogy valamely rendszer, bár önkéntes alapú, mégis *de facto* kötelezővé válhat az élelmiszergyártókra nehezedő nyomás miatt, hogy ők is alkalmazzák a javasolt jelölést. Az Egyesült Királyságban használt „közlekedési jelzőlámpa” rendszerrel kapcsolatban ilyen értelmű hivatalos panaszok is érkeztek 2013-ban bizonyos gazdasági szereplőktől. Az Európai Bizottsághoz mindeddig nem érkezett a FOP-rendszerek belső piacra gyakorolt potenciális hatásával kapcsolatos egyéb panasz vagy adat.

Az a tény, hogy valamely tagállam javasolja egy FOP-rendszer használatát, olyan elvárást ébreszthet a fogyasztókban, hogy az adott országban forgalmazott összes élelmiszertermékét, beleértve a más országokból érkezőket is, a hivatalos rendszernek megfelelő módon kell jelöléssel ellátni. Ez azzal járhat, hogy az átlagfogyasztó a jelöléssel nem rendelkező vagy más jelölést használó termékekhez képest előnyben részesíti a hivatalos rendszer alapján jelölt termékeket, és ez nyomást gyakorolhat az uniós élelmiszer-vállalkozókra, hogy az adott országban forgalmazott összes terméket a tagállam által támogatott rendszer alapján jelöljék meg.

A szakirodalom hallgat azzal kapcsolatosan, hogy az EU piacán bevezetett FOP-jelölések milyen hatást gyakorolnak a tagállamok közötti kereskedelemre és/vagy az importált termékek értékesítésére. A FOP-jelölések bevezetésének a vásárlási döntésekre gyakorolt hatásait vizsgáló kutatások inkább a megvásárolt élelmiszerek tápértékére gyakorolt hatást veszik szemügyre, és nem az (importált) termékek értékesítésére kifejtett hatást.

---

[36] A „Kulcslyuk” jelöléssel, a „Választások” programmal, az Egyesült Királyság FOP-rendszerével és a Nutri-Score rendszerrel kapcsolatos esettanulmányokat külső vállalkozó végezte el az 1924/2006/EK rendelet értékelésével összefüggésben.

[37] Az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően „akadály” alatt a tagállamok által életbe léptetett kereskedelmi szabályok értendők, amelyek közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan gátolhatják az EU-n belüli kereskedelmet.

[38] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 34–35. cikke úgy rendelkezik, hogy tilos minden olyan nemzeti intézkedés, amely akadályozhatja az EU-n belüli kereskedelmet.

Végezetül pedig potenciálisan hatást fejthet ki az is, hogy különböző tagállamok más-más FOP-rendszert támogatnak, és ez további címkézési költséget jelenthet az élelmiszer-vállalkozók számára, ha szeretnék alkalmazni a támogatott jelölést, és meg kell változtatniuk a csomagolást az érintett ország piacának megfelelően.

A rendelkezésre álló információk és kutatások alapján, és figyelembe véve annak a nehézségét, hogy meglehetősen új keletű rendszerek hosszú távú hatásairól kell adatokat gyűjteni, a tagállamok által javasolt konkrét FOP-rendszerek használatával kapcsolatos azon hatáshoz köthető bizonyítékokról, hogy az adott rendszer korlátozza-e a termékek szabad áramlását, vagy sem, az mondható el, hogy mindeddig csak korlátozottan állnak rendelkezésre, és nem meggyőzőek.

8. ÁLLÁSPONTOK ÉS SZEMPONTOK

1.7. Tanács, Európai Parlament és a Régiók Bizottsága

A Tanács 2017. június 6-án elfogadott következtetéseiben[39] felhívja a tagállamokat és a Bizottságot, hogy az 1169/2011/EU rendeletben megállapított elvekkel, különösen a 35. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban ösztönözzék az élelmiszerek önkéntes jelölését, ezzel támogatva az összes fogyasztót, különösen az alacsonyabb társadalmi-gazdasági helyzetű csoportokat az egészségesebb termékek választásában, és támogassák az élelmiszerekre vonatkozó információk, többek között a tápértékjelölés jobb megértését célzó oktatási és tájékoztató kampányokat. A Tanács a 2018. június 22-én elfogadott következtetéseiben[40] felkéri a Bizottságot, hogy továbbra is kezelje prioritásként a közegészségügyet, leginkább azáltal, hogy megoldást talál a határokon átnyúló fontosságú, többek között az élelmiszerek jelölésével kapcsolatos kérdésekre, azzal a végső céllal, hogy javuljon az egészségi állapot az EU-ban.

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendelet elfogadása óta az Európai Parlament nem fogadott el olyan állásfoglalást, ami kimondottan a FOP-jelölések kérdéskörével foglalkozna.

A Régiók Európai Bizottsága a 2018. július 4-én elfogadott véleményében[41] „kéri az Európai Bizottságot, hogy a meglévő élelmiszer-címkézési rendszerek vizsgálatát követően javasolja egy az EU egészére kiterjedő, egységes, színkódokra épülő címkézési rendszer bevezetését, amelyben a színeket 100 grammra vetítve határoznák meg, és amelyet a feldolgozott élelmiszerek csomagolásának elülső részén tüntetnének fel, egyértelmű tájékoztatást adva a fogyasztónak a cukor-, a só- és a zsírtartalomról, ösztönözve az egészségesebb étkezési szokásokat”.

1.8. Az uniós tagállamok illetékes nemzeti hatóságainak szakértői

E jelentés előkészítő szakaszában 2018 során az uniós tagállamok illetékes nemzeti szerveinek szakértői, az érdekelt felek és a Bizottság részvételével szerveztek közös

[39] A Tanács következtetései a gyermekkori túlsúly és elhízás elterjedésének visszaszorításához való hozzájárulásról (2017) (HL C 205., 2017.6.29., 46–52. o.).

[40] A Tanács következtetései – A gyermekek egészséges táplálkozása: Európa egészséges jövője (2018) (HL C 232., 2018.7.3., 1–8. o.).

[41] A Régiók Európai Bizottságának véleménye – Helyi és regionális szintű ösztönzők az egészséges és fenntartható étrendek népszerűsítésére (2018) (HL C 387., 2018.10.25., 21–26. o.):

találkozókat, hogy eszmecserét folytassanak a jelentésben taglalt kérdésekről, és adatokat/információkat gyűjtsenek[42].

Néhány uniós tagállam illetékes nemzeti hatóságának szakértői az élelmiszeradagokra vonatkozó tápanyag-specifikus információkon alapuló, élelmiszereket nem minősítő reduktív FOP-rendszereket támogatták, és aggályaikat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy az élelmiszereket minősítő FOP-rendszerek egyes hagyományos termékeken és regionális specialitásokon (pl. sajtok, étkezési olajok, hústermékek) olyan jelöléseket tüntetnének fel, amelyek elriasztanák a vásárlókat. Számos uniós tagállam illetékes nemzeti hatóságának szakértői, többek között olyan országoké, ahol már használnak értékelő jellegű rendszereket, az értékelő rendszereket támogatták, azzal érvelve, hogy ezek a rendszerek segítik a fogyasztókat abban, hogy egészségesebb élelmiszereket válasszanak. Más uniós tagállamok illetékes nemzeti hatóságainak szakértői nem nyilvánítottak véleményt azzal kapcsolatban, hogy reduktív vagy értékelő FOP-rendszert részesítenének előnyben.

Sok uniós tagállam illetékes nemzeti hatóságának szakértői határozott támogatásukat fejezték ki a FOP-tápértékjelölés uniós szintű harmonizációját illetően, hangsúlyozva, hogy az EU-szerte használt rendszerek sokasága összezavarja a fogyasztókat, és a piac széttagolódásához vezethet. A legtöbb tagállam szakértője általánosságban egyetértett abban, hogy bármilyen rendszert is használjanak, annak széles körű tudományos kutatáson kell alapulnia, bizonyítékkal kell alátámasztani, hogy a rendszert a fogyasztók objektíven megértik, és különböző társadalmi-gazdasági csoportokat is figyelembe kell vennie.

2014-ben az uniós kormányzati képviselők elfogadtak egy uniós szintű önkéntes, a gyermekkori elhízással kapcsolatos, 2014–2020 közötti időszakra szóló uniós cselekvési tervet[43], amely foglalkozik a fogyasztók szempontjából könnyen megérthető önkéntes élelmiszer-jelölési rendszerek kidolgozásával.

1.9. Érdekelt felek

Fogyasztóvédelmi képviselők és közegészségügyi szervezetek úgy vélik, hogy a FOP-tápértékjelölés kulcsszerepet játszhat abban, hogy segítsék a fogyasztókat az egészségesebb élelmiszerek megalapozottabb választásában. A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendeletről folytatott tárgyalások során ezek a szereplők a harmonizált és kötelező uniós FOP-rendszer bevezetését támogatták. Jelenleg is a FOP-tápértékjelölés egységes megközelítését támogatják, és a színkód alapú FOP-tápértékjelölést részesítik előnyben[44]; a fogyasztóvédelmi képviselők különösen a Nutri-Score-t támogatják[45]. A dietetikus szövetségek hasonló álláspontot képviselnek a színkód alapú rendszerekkel kapcsolatban, és támogatják az EU egészére kiterjedő egységes, megbízható jelölési rendszer létrehozását[46].

---

42 A 2018. április 23-i, június 22-i és október 22-i találkozók összefoglalója itt megtekinthető: https://ec.europa.eu/food/expert-groups/ag-ap/adv-grp_fchaph/wg_2018_en

43 A gyermekkori elhízással kapcsolatos, 2014–2020 közötti időszakra szóló uniós cselekvési terv. Brüsszel: Európai Bizottság, frissítve 2014. júliusban. Letölthető innen: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf

44 https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-141_the_time_is_ripe_for_simplified_front-of-pack_labelling_statement.pdf

45 és http://www.beuc.eu/publications/new-european-commission-%E2%80%93-what-consumers-expect-over-next-five-years/html

46 Az információt az EFAD szolgáltatta 2018. június 14-én.

Még 2008-ban, a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló rendeletről folytatott tárgyalások során az európai élelmiszer- és italgyártók az önkéntes FOP-információkat és az irányadó napi beviteli értéken (immár beviteli referenciaértéken) alapuló rendszert támogatták. Több ágazat is határozottan ellenezte a FOP „közlekedési jelzőlámpa" rendszert, mert szerintük egy ilyen rendszer a színek jelentésével kapcsolatosan zavart kelthet a fogyasztókban, és túlzottan ítélkező jellegű lenne[47]. Jelenleg egyes ágazatok ugyanebből az okból kifolyólag még mindig ellenzik a színkód alapú rendszereket, különösen az olyan élelmiszertermékekkel foglalkozó ágazatok, amelyek összetételét egyáltalán nem, vagy csak minimális mértékben lehetne megváltoztatni (pl. húskészítmények) a kedvezőtlen jelölés elkerülése érdekében. Néhány másik élelmiszer- és italgyártó cég megváltoztatta a színkód alapú rendszerekkel kapcsolatos álláspontját, és maga is használ színkód alapú (tápanyag-specifikus vagy összegző) jelölést. Európa-szerte több kiskereskedelmi vállalat is használ egyéb, többek között színkód alapú FOP-rendszereket.

Az uniós mezőgazdasági termelők és szövetkezeteik úgy gondolják, hogy a tápérték-információk lehetővé teszik a fogyasztók számára, hogy egészségesebb és kiegyensúlyozottabb étrendet alakíthassanak ki. Ellenzik viszont a csupán negatív hatású tápanyagokra összpontosító, színkód alapú rendszereket, mert ezzel véleményük szerint figyelmen kívül hagynák azt az összesített tápérték-hozzájárulást, amit az alapvető tápanyagokban gazdag mezőgazdasági termékek képviselnek[48]. Aggasztja őket, hogy egy ilyen rendszer negatív színben tüntetne fel olyan mezőgazdasági termékeket, amelyeket összetételük vagy hagyományos jellegük miatt nehezen lehetne megváltoztatni.

Sok érdekelt fél támogatja a FOP-tápértékjelölés uniós szintű harmonizált megközelítését, és a legtöbb érdekelt fél egyetért abban, hogy bármilyen rendszert is alkalmazzanak, annak tudományosan megalapozottnak és bizonyítékokkal alátámasztottnak kell lennie.

A 2019. május 8-án bejegyzett „PRO-NUTRISCORE" európai polgári kezdeményezés[49] felkéri a Bizottságot, hogy *„írja elő az egyszerűsített Nutriscore jelölést az élelmiszertermékek esetében"*[50].

1.10. Nemzetközi szervezetek

A gyermekkori elhízás felszámolása érdekében létrehozott WHO-bizottság 2016. márciusi jelentése[51] azt javasolja, hogy „a közoktatási rendszer által támogatott, magyarázó jellegű FOP-jelölést vezessenek be". 2017-es végrehajtási tervében azt is javasolja, hogy „vezessenek be, vagy szükség esetén dolgozzanak ki az ételek és italok egészséges jellegének azonosítására szolgáló kötelezően alkalmazandó, magyarázó jellegű FOP-jelölési rendszert, amely a rendelkezésre álló legjobb bizonyítékokon alapszik". A WHO 2019 májusában tette közzé az „Irányadó elvek és keretrendszer-útmutató az egészséges táplálkozást ösztönző, a csomagolás elülső oldalán történő jelöléshez" című tervezetét[52].

A WHO Europe élelmiszerekről és táplálkozásról szóló, 2015–2020-as időszakra vonatkozó cselekvési tervében felhívja az országokat, hogy „tegyék szélesebb körűvé a fogyasztóbarát jelöléseket azáltal, hogy olyan könnyen érthető vagy értelmező jellegű FOP-jelölési

[47] A „Címkézés: versenyképesség, fogyasztói tájékoztatás és jobb szabályozás az EU-nak" c. konzultatív dokumentum eredményeinek összegzése, Európai Bizottság, 2006. december (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/labelling-nutrition_better-reg_cons-summary.pdf)

[48] Az információt a Copa-Cogeca szolgáltatta 2018. július 6-án.

[49] https://europa.eu/citizens-initiative/home_hu

[50] A kezdeményezést 2020 áprilisában visszavonták.

[51] http://www.who.int/end-childhood-obesity/en/

[52] https://www.who.int/nutrition/publications/policies/guidingprinciples-labelling-promoting-healthydiet/en/

rendszereket hoznak létre, amelyek segítik a fogyasztókat abban, hogy felismerjék az egészségesebb lehetőségeket". A WHO Europe 2018. októberi jelentésében azt is hangsúlyozza, hogy hatékonyabbnak tűnnek a figyelmet akár az „előnyösebb" választásokra is felhívó, a termék egészségtelen jellegére vonatkozó értékelő minősítést is tartalmazó FOP-rendszerek, a közoktatási kezdeményezések pedig fontos szerepet játszanak a tudatosság és a megértés fejlesztésében[53].

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetnek (OECD) az elhízás problémájával foglalkozó 2017. évi jelentése[54] hangsúlyozza, hogy a FOP-jelölés segítheti az embereket abban, hogy egészségesebb élelmiszereket vásároljanak, és motiválhatja az élelmiszergyártókat, hogy változtassák meg termékeik összetételét.

9. KÖVETKEZTETÉSEK

A csomagolás elülső oldalán történő (FOP) tápértékjelölés célja, hogy első ránézésre is érthető tápérték-információk közlésével segítse a fogyasztókat az élelmiszerek kiválasztásában, és egyre inkább a táplálkozással összefüggő nem fertőző betegségek megelőzését célzó stratégiákat támogató eszközként tekintenek a rendszerre.

A jelenlegi uniós szabályok értelmében a tápérték-információk csomagolás elülső oldalán való feltüntetése önkéntes alapon, az uniós jog követelményeivel összhangban történhet. Közintézmények, nem kormányzati egészségügyi szervezetek és/vagy a magánszektor **egy sor különböző FOP-rendszert dolgoztak ki**. **A jelenlegi rendszerek többsége értékelő (értelmező) jellegű**, **tápanyag-profilmeghatározási modelleken alapuló**, tápanyag-specifikus vagy összefoglaló mutatót megjelenítő rendszer.

A téma feldolgozása során e jelentés keretében áttekintett tanulmányok **megerősítik a FOP-rendszerekben rejlő azon lehetőséget, hogy segítsék a fogyasztókat az élelmiszerekkel kapcsolatos egészségtudatos döntések meghozatalában**. A legtöbb fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hasznosnak találja a FOP-jelöléseket, vásárláskor megnézi azokat, bár alacsonyabb azoknak a részaránya, akik ténylegesen ennek az információnak az alapján szerzik be az élelmiszereket. Kutatások azt mutatják, hogy ahhoz a helyzethez viszonyítva, amikor nincs feltüntetve jelölés, a legtöbb FOP-jelölés pozitívan befolyásolja a fogyasztók azon képességét, hogy felismerjék az egészségesebb választási lehetőségeket, és a színkódok alkalmazása elősegíti, hogy a fogyasztók jobban tudják **értelmezni** a FOP-jelöléseket, különösen akkor, ha azokat összegző mutatóval kombinálják.

A **vásárlási magatartásra** gyakorolt hatás tekintetében a fogyasztók vásárlási szándékát vizsgáló kísérleti kutatások azt mutatják, hogy a FOP-jelölések, de különösen a színkód alapú rendszerek pozitívan befolyásolhatják a fogyasztói kosár egészséges jellegét. Tényleges vásárlási magatartásra vonatkozó, valós helyzetekben (üzletekben) végzett kutatások nehezen kivitelezhetők, mert a valós idejű vásárlási döntéseket rengeteg különböző tényező befolyásolja. Egyes tanulmányok megerősítik, hogy a színkód alapú, illetve a színkód alapú és/vagy osztályozómutatóval kombinált értékelő FOP-rendszerek elősegíthetik, hogy a fogyasztók valós helyzetekben a magasabb tápértékű élelmiszereket válasszák. Számos más

[53] What is the evidence on the policy specifications, development processes and effectiveness of existing front-of-pack food labelling policies in the WHO European Region? (Melyek a WHO európai régiójában alkalmazott FOP-jelölési szakpolitikák alapjául szolgáló politikai irányvonalakat, valamint azok kidolgozását és hatékonyságát megalapozó bizonyítékok?) Koppenhága: WHO Európai Regionális Iroda; Kelly B., Jewell J., 2018 (Health Evidence Network (HEN) 61. összegző jelentés).

[54] www.oecd.org/health/obesity-update.htm

tanulmány is mutatja, hogy FOP-rendszer alkalmazásával jelentős hatást lehet elérni, ha annak bevezetését figyelemfelkeltő és/vagy tájékoztató kampányok kísérik.

Ami a FOP-jelölések fogyasztók **étrendjére és egészségére** gyakorolt potenciális hatását illeti, nem áll rendelkezésre elegendő mennyiségű empirikus bizonyíték, hogy következtetéseket lehessen levonni, de a modelleket alkalmazó kutatások pozitív hatásra utalnak, különösen az értékelő jellegű jelölések esetén.

A FOP-jelöléseknek az élelmiszerek összetevőinek megváltoztatására kifejtett potenciális hatásával kapcsolatban néhány, leginkább önértékelés formájában beszerzett adatokra támaszkodó kutatás beszámol az élelmiszer-összetevők **megváltoztatásának** olyan esetéről, amely állítólag az értékelő jellegű FOP-jelöléshez volt köthető, bár itt meg kell jegyezni, hogy egyes mezőgazdasági élelmiszertermékek összetételük vagy hagyományos jellegük miatt nehezen változtathatók meg.

Ami a **belső piacra** gyakorolt potenciális hatást illeti, a tapasztalatok alapján eddig szerzett bizonyítékok jelenleg még csak korlátozottan állnak rendelkezésre, és nem meggyőzőek ahhoz, hogy el lehessen dönteni, hogy a tagállamok által javasolt vagy élelmiszerpiaci szereplők által önkéntes alapon bevezetett konkrét FOP-rendszerek akadályozhatják-e az áruk szabad áramlását az EU piacán, vagy sem. Az a tény, hogy egy tagállam javaslatot tesz egy FOP-rendszer alkalmazására, azt feltételezheti, hogy az átlagfogyasztó kedvezőbben ítéli meg a hivatalos rendszer alapján megjelölt termékeket, és ez nyomást gyakorol az uniós élelmiszer-vállalkozókra, hogy az ország piacán forgalmazott összes terméket a hivatalosan támogatott jelöléssel lássák el. A belső piacon alkalmazott többféle FOP-rendszer bizonyos költséget jelenthet a vállalkozások számára, valamint zavart tud kelteni a fogyasztókban, és a bizalom hiányát okozhatja.

A FOP-rendszerekkel kapcsolatos vélemények – és hogy milyen módon szabályozzák (vagy ne szabályozzák) azokat – eltérőek a tagállamoktól és az érintett csoportoktól függően, számos tagállam szakértője, fogyasztóvédelmi szervezetek, nem kormányzati egészségügyi szervezetek és egyes ipari ágazatok támogatják a termék tápértékét minősítő rendszereket, míg néhány tagállam szakértői és az ipar egy része a reduktív (nem értelmező) rendszereket támogatja. Számos uniós tagállam szakértője és az érintett felek a közös harmonizált megközelítést részesítik előnyben, úgy érvelve, hogy sok különböző FOP-rendszer uniós piacon történő együttes használata a piac széttagolódásához, és a fogyasztókban kialakuló zavarhoz vezethet.

Ez a jelentés a FOP-tápértékjelölés kapcsán mérlegelendő főbb kérdéseket körvonalazza. Az egyik kérdéskör a legtöbb FOP-rendszer alapjául szolgáló tápanyag-profilmeghatározás. A tápanyagprofilok meghatározásának koncepcióját az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokra alkalmazandó uniós jogban is használják. Az élelmiszerekre vonatkozó állításokról szóló rendelet értékeléséről szóló bizottsági szolgálati munkadokumentum[55] arra a következtetésre jut, hogy a tápanyagprofilok meghatározásával elérni kívánt konkrét célkitűzés a fogyasztók védelme szempontjából továbbra is releváns és szükséges, aminek érdekében a jogi előírásoknak megfelelően korlátozni kell a magas zsír-, cukor- és sótartalmú élelmiszerekre vonatkozó állítások alkalmazását.

A tápanyag-profilmeghatározás és a FOP-tápértékjelölés közötti szoros kapcsolat miatt fennáll a szinergiák lehetősége, ha egyszerre foglalkoznak a két kérdéskörrel.

[55] SWD(2020) 95

A Bizottság által 2019. december 11-én elfogadott európai zöld megállapodás[56] értelmében a **„termelőtől a fogyasztóig” stratégia**[57] olyan intézkedéseket fog javasolni, amelyek segítik a fogyasztókat az egészséges és fenntartható étrend kiválasztásában. A Bizottságnak különösen szándékában áll új lehetőségeket keresni a fogyasztóknak az élelmiszerek tápértékére vonatkozó jobb tájékoztatására.

Tekintettel e kérdéskör politikai prioritására, a fent vázolt elemekre és a FOP-rendszerek azon képességére, hogy segíthetik a fogyasztókat az élelmiszerekkel kapcsolatos egészségtudatos döntések meghozatalában, helyénvalónak tűnik uniós szinten egy kötelező érvényű harmonizált FOP-tápértékjelölési rendszert bevezetni. A Bizottság ezért kellő időben jogalkotási javaslatot fog kidolgozni, amely összhangban áll a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia célkitűzéseivel és a jobb szabályozás elveivel.

[56] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hu
[57] COM(2020) 381

HIVATKOZÁSOK

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Méjean, C., Ducrot, P., Péneau, S., … Fezeu, L. K. L. K. (2016). Prospective association between a dietary quality index based on a nutrient profiling system and cardiovascular disease risk. European Journal of Preventive Cardiology, 23(15), 1669–1676

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Ducrot, P., Péneau, S., Méjean, C., … Fezeu, L. K. K. (2017). Association between a dietary quality index based on the food standard agency nutrient profiling system and cardiovascular disease risk among French adults. International Journal of Cardiology, 234, 22–27.

Amcoff et al. (2015) Livsmedelsverket 2015a Choosing foods with the Keyhole logo– effect on nutrient intake Amcoff, E., Konde, Å. B., Jansson, A., és Sanner Färnstrand, J. (2015). Byta till Nyckelhålet - så påverkar det näringsintaget. Uppsala. Letöltve: http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/nyckelhalets-effekt-pa-naringsintaget-2015.pdf

Babio, N., Vicent, P., López, L., Benito, A., Basulto, J., Salas-Salvadó, J., … Salas-Salvado, J. (2014). Adolescents' ability to select healthy food using two different front-of-pack food labels: a cross-over study. Public Health Nutrition, 17(6), 1403–1409.

Becker et al. (2015). Front of pack labels enhance attention to nutrition information in novel and commercial brands. Food Policy, 56, 76–86.

Campos, S., J. Doxey, and D. Hammond, Nutrition labels on pre-packaged foods: a systematic review. Public Health Nutr, 2011. 14(8): 1496–1506. o.

Carter, O. B. J., Mills, B. W., Lloyd, E., és Phan, T. (2013). An independent audit of the Australian food industry's voluntary front-of-pack nutrition labelling scheme for energy-dense nutrition-poor foods. European Journal of Clinical Nutrition, 67(1), 31–35.

Cecchini, M. and Warin, L. (2016). Impact of food labelling systems on food choices and eating behaviours: A systematic review and meta-analysis of randomized studies. Obesity Reviews, 17(3), 201–210.

Chandon, P., és Wansink, B. (2007). The Biasing Health Halos of Fast-Food Restaurant Health Claims: Lower Calorie Estimates and Higher Side-Dish Consumption Intentions. Journal of Consumer Research, 34(3), 301–314.

Cowburn, G. and Stockley, L. (2005). Consumer understanding and use of nutrition labelling: a systematic review. Public Health Nutrition, 8(1), 21–28.

Crosetto, P., Lacroix, A. M., Muller, L., Ruffieux, B. (2018). Nutritional and economic impact of 5 alternative front-of-pack nutritional labels: experimental evidence. Working Paper GAEL, 11. 40. o.

De la Cruz-Góngora, V., Torres, P., Contreras-Manzano, A., Jáuregui de la Mota, A., Mundo-Rosas, V., Villalpando, S., … Rodriguez-Oliveros, G. (2017). Understanding and acceptability by Hispanic consumers of four front-of-pack food labels. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14(1).

Deschasaux, M., Huybrechts, I., Murphy, N., Julia, C., Hercberg, S., Srour, B., … Touvier, M. (2018). Nutritional quality of food as represented by the FSAm-NPS nutrient profiling system underlying the Nutri-Score label and cancer risk in Europe: Results from the EPIC prospective cohort study. PLoS Med, 15(9), e1002651.

Draper, A. K. K., Adamson, A. J. J., Clegg, S., Malam, S., Rigg, M., és Duncan, S. (2013). Front-of-pack nutrition labelling: are multiple formats a problem for consumers? European Journal of Public Health, 23(3), 517–521.

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L., … Peneau, S. (2015a). Effectiveness of Front-Of-Pack Nutrition Labels in French Adults: Results from the NutriNet-Sante Cohort Study. Plos One, 10(10). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140898

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L. K. K., … Péneau, S. (2015b). Objective Understanding of Front-of-Package Nutrition Labels among Nutritionally At-Risk Individuals. Nutrients, 7(8), 7106–7125.

Dummer, J. (2012). Sodium reduction in Canadian food products with the health check program. Canadian Journal of Dietetic Practice {és} Research, 73(1), e227–232.

Egnell, M., Ducrot, P., Touvier, M., Allès, B., Hercberg, S., Kesse-Guyot, E., és Julia, C. (2018a). Objective understanding of Nutri-Score Front-Of-Package nutrition label according to individual characteristics of subjects: Comparisons with other format labels. PLOS ONE, 13(8), 1–16.

Egnell, M., Kesse-Guyot, E., Galan, P., Touvier, M., Rayner, M., Jewell, J., … Julia, C. (2018b). Impact of front-of-pack nutrition labels on portion size selection: an experimental study. Nutrients, 10(9), 1268.

Egnell, M., Talati, Z., Hercberg, S., Pettigrew, S. és Julia, C. (2018c). Objective Understanding of front-of-package nutrition labels: An international comparative experimental study across 12 countries. Nutrients, 10(10), 1542.

Egnell, M., Crosetto, P., d'Almeida, T., Kess-Guyot, E., Touvier M., … Julia, C. (2019). Modelling the impact of different front-of-package nutrition labels on mortality from non-communicable chronic disease. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2019, 16:56.

Finkelstein, E. A. A., Li, W. Y., Melo, G., Strombotne, K., és Zhen, C. (2018). Identifying the effect of shelf nutrition labels on consumer purchases: results of a natural experiment and consumer survey. American Journal of Clinical Nutrition, 107(4), 647–651.

Graham, D. J. J., Lucas-Thompson, R. G. G., Mueller, M. P. P., Jaeb, M., és Harnack, L. (2017). Impact of explained v. unexplained front-of-package nutrition labels on parent and child food choices: a randomized trial. Public Health Nutrition, 20(5), 774–785.

Gregori, D. (2014). Evaluating food front-of-pack labelling: a pan-European survey on consumers' attitudes toward food labelling. International Journal of Food Sciences and Nutrition, 65(2), 177–186

Grunert, K. G. and Wills, J. M. (2007). A review of European research on consumer response to nutrition information on food labels. Journal of Public Health, 15(5), 385–399.

Grunert, K. G., Fernández-Celemín, L., Wills, J. M., Storcksdieck genannt Bonsmann, S., és Nureeva, L. (2010). Use and understanding of nutrition information on food labels in six European countries. Z Gesundh Wiss, 18(3), 261–277. https://doi.org/10.1007/s10389-009-0307-0

Hamlin, R. (2015). Front of Pack Nutrition Labelling, Nutrition, Quality and Consumer Choices. (2015) Current Nutrition Reports, 4:323–329. DOI 10.1007/s13668-015-0147-1

Harbaugh, R., Maxwell, J. W., és Roussillon, B. (2011). Label Confusion: The Groucho Effect of Uncertain Standards. Management Science, 57(9), 1512–1527.

Hawley, K. L. L., Roberto, C. A. A., Bragg, M. A. A., Liu, P. J. J., Schwartz, M. B. B., és Brownell, K. D. D. (2013). The science on front-of-package food labels. Public Health Nutrition, 16(3), 430–439.

Hodgkins, C., Barnett, J., Wasowicz-Kirylo, G., Stysko-Kunkowska, M., Gulcan, Y., Kustepeli, Y., … Raats, M. (2012). Understanding how consumers categorise nutritional labels: A consumer derived typology for front-of-pack nutrition labelling. Appetite, 59(3), 806–817.

Joint Research Centre (2020), Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review Authors: S Storcksdieck genannt Bonsmann, G Marandola, E Ciriolo, R van Bavel, J Wollgast. EUR 29811 EN, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020, ISBN 978-92-76-08970-4, doi:10.2760/180167, JRC113586.

Julia, C., Ducrot, P., Lassale, C., Fézeu, L., Méjean, C., Péneau, S., … Kesse-Guyot, E. (2015). Prospective associations between a dietary index based on the British Food Standard Agency nutrient profiling system and 13-year weight gain in the SU.VI.MAX cohort. Preventive Medicine, 81, 189–194.

Julia, C., Blanchet, O., Méjean, C., Péneau, S., Ducrot, P., Allès, B., … Hercberg, S. (2016). Impact of the front-of-pack 5-colour nutrition label (5-CNL) on the nutritional quality of purchases: an experimental study. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 13(1).

Julia C. és Hercberg, S. (2017). Nutri-Score: Effectiveness of the Nutrition Label introduced in France. Ernahrungs Umschau, 64(12), M685–M691.

Kanter, R., Vanderlee, L., és Vandevijvere, S. (2018). Front-of-package nutrition labelling policy: global progress and future directions. Public Health Nutrition, 21(8), 1399–1408.

Liu, X., Lopez, R., és Zhu, C. (2015). Can Voluntary Nutrition Labeling Lead to a Healthier Food Market? 2016 Allied Social Sciences Association (ASSA) Annual Meeting, January 3-5, 2016, San Francisco, California 212818, Agricultural and Applied Economics Association.

Machleit, K. A., és Mantel, S. P. (2001). Emotional response and shopping satisfaction: Moderating effects of shopper attributions. Journal of Business Research, 54(2), 97–106.

Malam S., Clegg, S., Kirwan, S., McGinigal, S., in association with Raats, M., Barnett, J., … Dean, M. (2009). Comprehension and use of UK nutrition signpost labelling schemes. London: Food Standards Agency. Letöltve: http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/pmpreport.pdf

Méjean C., Macouillard, P., Péneau, S., Hercberg, S., Castetbon, K., Peneau, S., … Castetbon, K. (2013). Consumer acceptability and understanding of front-of-pack nutrition labels. Journal of Human Nutrition and Dietetics, 26(5), 494–503.

Miklavec, K., Pravst, I., Raats, M.M. and Pohar, J (2016). Front of package symbols as a tool to promote healthier food choices in Slovenia: Accompanying explanatory claim can considerably influence the consumer's preferences. Food Research International, 90, 235–243.

Möser, A., Hoefkens, C., Van Camp, J., Verbeke, W., Moser, A., Hoefkens, C., … Verbeke, W. (2010). Simplified nutrient labelling: consumers' perceptions in Germany and Belgium. Journal Fur Verbraucherschutz Und Lebensmittelsicherheit-Journal of Consumer Protection and Food Safety, 5(2), 169–180.

Newman, C. L. L., Howlett, E., és Burton, S. (2014). Shopper Response to Front-of-Package Nutrition Labeling Programs: Potential Consumer and Retail Store Benefits. Journal of Retailing, 90(1), 13–26.

Newman, C. L., Burton, S., Andrews, J. C., Netemeyer, R. G., és Kees, J. (2018). Marketers' use of alternative front-of-package nutrition symbols: An examination of effects on product evaluations. Journal of the Academy of Marketing Science, 46(3), 453–476.

Nikolova, H. D. and Inman, J. J. (2015). Healthy Choice: The Effect of Simplified Point-of-Sale Nutritional Information on Consumer Food Choice Behavior. Journal of Marketing Research. 52(6), 817–835.

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., Mhurchu, C. N., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., … Choi, Y.-H. H. (2017). Effects of a Voluntary Front-of-Pack Nutrition Labelling System on Packaged Food Reformulation: The Health Star Rating System in New Zealand. Nutrients, 9(8).

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Jiang, Y., és Blakely, T. (2018). Do nutrition labels influence healthier food choices? Analysis of label viewing behaviour and subsequent food purchases in a labelling intervention trial. Appetite. 121:360–365.

Provencher, V., Polivy, J., és Herman, C. P. (2009). Perceived healthiness of food. If it's healthy, you can eat more! Appetite, 52(2), 340–344f.

Roodenburg, A. J. C., van Ballegooijen, A. J., Dötsch-Klerk, M., van der Voet, H., és Seidell, J. C. (2013). Modelling of Usual Nutrient Intakes: Potential Impact of the Choices Programme on Nutrient Intakes in Young Dutch Adults. PLoS ONE. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0072378

Roseman, M. G., Joung, H.-W., és Littlejohn, E. I. (2018). Attitude and Behavior Factors Associated with Front-of-Package Label Use with Label Users Making Accurate Product Nutrition Assessments. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 118(5), 904–912.

Sanjari, S. S. S., Jahn, S., és Boztug, Y. (2017). Dual-process theory and consumer response to front-of-package nutrition label formats. Nutrition Reviews, 75(11), 871–882.

Savoie, N., Barlow, K., Harvey, K. L. L., Binnie, M. A. A., és Pasut, L. (2013). Consumer Perceptions of Front-of-package Labelling Systems and Healthiness of Foods. Canadian Journal of Public Health-Revue Canadienne De Sante Publique, 104(5), E359–E363.

Scarborough, P., Matthews, A., Eyles, H., Kaur, A., Hodgkins, C., Raats, M. M., és Rayner, M. (2015). Reds are more important than greens: How UK supermarket shoppers use the different information on a traffic light nutrition label in a choice experiment. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 12(151), 1–9.

Storcksdieck genannt Bonsmann S., Fernández Celemín L., Larranaga A., Egger S., Wills J.M., Hodgkins C. és Raats M.M. FLABEL konzorcium nevében (2010). Penetration of nutrition information on food labels across the EU-27 plus Turkey. European Journal of Clinical Nutrition, 64, 1379–1385.

Talati, Z., Pettigrew, S., Kelly, B., Ball, K., Dixon, H., és Shilton, T. (2016). Consumers' responses to front-of-pack labels that vary by interpretive content. Appetite, 101, 205–213.

Van Camp, D., De Souza Monteiro, D. M., Hooker, N. H. H., Monteiro, D. M. D., és Hooker, N. H. H. (2012). Stop or go? How is the UK food industry responding to front-of-pack nutrition labels? European Review of Agricultural Economics, 39(5), 821–842.

Vyth, E. L. L., Steenhuis, I. H. M. H. M., Roodenburg, A. J. C. J. C., Brug, J., és Seidell, J. C. C. (2010). Front-of-pack nutrition label stimulates healthier product development: a quantitative analysis. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 7(65).

